

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

Відділ фінансово-кредитної та податкової політики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. директора ННЦ «Інститут
аграрної економіки»
акад. НААН
«09» серпня 2022 р.
Ю.О. Лупенко

«СХВАЛЕНО»

на засіданні Вченої ради
ННЦ «Інститут аграрної економіки»
Протокол № 7
від «08» серпня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

«Асистентська педагогічна практика»

- Освітня програма:** «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
- Галузь знань:** 07 «Управління та адміністрування»
- Спеціальність:** 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
- Статус дисципліни:** обов'язкова

ПЕРЕДМОВА

Робоча програма з організації науково-науково-педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Постанови КМУ від 23.03.2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» та інших нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України, Положення про організацію освітньо-наукового процесу здобувачів третього освітньо-наукового рівня в Національному науковому центрі «Інститут аграрної економіки» (далі – ННЦ «ІАЕ»), Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу в Національному науковому центрі «Інститут аграрної економіки», затверджених Вченою радою ННЦ «ІАЕ».

Науково-педагогічна практика є складовою частиною навчання в очній (денній і вечірній) та заочній аспірантурі для професійної та науково-педагогічної діяльності доктора філософії у вищій школі.

Положення про науково-педагогічну практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії ННЦ «ІАЕ» регламентує порядок проходження науково-науково-педагогічної практики здобувачами очної (денної, вечірньої) та заочної форми навчання, завдання та методичне забезпечення науково-науково-педагогічної практики здобувачів здійснюється відповідно до навчального плану ОНП, за результатами науково-науково-педагогічної практики здобувачі подають звіт про її проходження до відділу аспірантури ННЦ «ІАЕ».

Робоча програма з організації науково-науково-педагогічної практики здобувачів вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти розроблена з метою здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

ЗАВДАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Метою науково-педагогічної практики є поглиблення та закріплення знань аспірантів з питань організації і форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмій і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного до фахового напрямку та дисциплін фундаментального циклу для спеціальностей фахового напрямку.

Практика передбачає вирішення таких завдань: формування та розвиток професійно-педагогічних навичок та умінь викладача вищої школи, зокрема, оволодіння аспірантами комунікативними компетентностями, вміння підбору

та розробки навчально-методичного забезпечення дисципліни, якісного проведення лекцій, ведення семінарських і практичних занять, застосування новітніх технологій навчання та сучасного обладнання; виховання у аспірантів творчого, дослідного підходу до науково-педагогічної діяльності; формування у аспірантів потреб в підвищенні своєї наукової та науково-педагогічної кваліфікації; оволодіння навичками та вмінням виконувати навчально-методичну роботу викладача ЗВО.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

У процесі проходження науково-педагогічної практики аспіранти перебувають на робочих місцях у структурних підрозділах (кафедрах) ЗВО і виконують частину обов'язків викладачів кафедри, дотримуються правил внутрішнього розпорядку ЗВО і техніки безпеки, знайомляться з посадовими інструкціями викладачів, логікою побудови навчального процесу та його забезпеченням, виконують покладені на них обов'язки та завдання, набувають навичок самостійної організації та здійснення навчального процесу, вивчають кодекс доброчесності.

За бажанням аспіранта, ним може бути обраний інший ЗВО для проходження науково-педагогічної практики. У межах навчального плану час проходження науково-педагогічної практики припадає на третій рік навчання. У зв'язку з цим, тим аспірантам, які бажають пройти науково-педагогічної практики в іншому закладі вищої освіти, слід здійснити наступні організаційні дії:

1. до 30 червня другого року навчання узгодити із своїм науковим керівником заклад ЗВО та програму для проходження науково- педагогічної практики;
2. повідомити про намір змінити місце проходження науково-педагогічної практики відділ аспірантури Інституту;
3. оформити офіційний запит від Інституту на підтвердження проходження аспірантом науково-педагогічної практики в обраному ним ЗВО;
4. надати у відділ аспірантури Інституту та науковому керівнику офіційний лист-підтвердження від обраного ним ЗВО на проходження аспірантом науково-педагогічної практики із зазначенням кафедри проходження педагогічної практики. Узгодження конкретного періоду виконання та змісту науково-педагогічної практики здійснюється між науковим керівником, аспірантом, завідувачем кафедри (відповідальним від кафедри за проведення педагогічної практики) з урахуванням досвіду наукової й викладацької діяльності аспіранта та напряму його наукових досліджень. У кожному конкретному випадку програма науково-педагогічної практики може змінюватися і доповнюватися залежно від характеру завдань і робіт, які виконує аспірант.

ЗМІСТ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Зміст науково-педагогічної практики аспіранта передбачає:

- відвідування семінарських, практичних занять і лекцій досвідчених викладачів відділів або профільних кафедр для викладацької практики ЗВО;
- проведення навчально-методичної роботи (написання конспектів лекцій, підручників, навчальних посібників та інших навчально-методичних матеріалів); проведення лабораторних, семінарських, практичних занять, лекцій чи їх фрагментів;
- залучення до оцінювання знань та вмінь студентів.

Зміст та період виконання науково-педагогічної практики кожного окремого аспіранта визначається відображається в індивідуальному плані науково-педагогічної практики аспіранта, в якому слід вказати:

- назва кафедри, навчальний рік, семестр проходження науково-педагогічної практики аспірантом;
- види робіт, що будуть виконуватися аспірантом під час проходження науково-педагогічної практики (методична, організаційна, викладацька);
- назву дисциплін, що будуть викладатися аспірантом.

Індивідуальний план науково-педагогічної практики аспіранта затверджується відділом аспірантури Інституту та погоджується завідувачем кафедри (відповідальним викладачем кафедри за науково-педагогічну практику) до початку або протягом семестру (навчальних занять), у якому матиме місце науково-педагогічна практика.

Проходження аспірантом науково-педагогічної практики не звільняє його від виконання програми наукових досліджень та індивідуального навчального плану аспіранта.

Сторонами узгодження науково-педагогічної практики аспіранта є:

- аспірант;
- науковий керівник аспіранта;
- відділ аспірантури Інституту;
- профільна для проходження науково-педагогічної практики кафедра ЗВО (відповідальний за проходження практики аспіранта працівник кафедри).

Предмет узгодження науково-педагогічної практики між сторонами узгодження науково-педагогічної практики:

1. строки проходження науково-педагогічної практики;
2. дисципліни для викладання аспірантом під час науково-педагогічної практики;
3. розподіл видів робіт (методична, організаційна, викладацька) аспіранта під час проходження науково-педагогічної практики.

Суттєвим суперечливим моментом, який може супроводжувати науково-педагогічної практики є співпадання занять з викладання дисциплін науково-педагогічної практики аспіранта з навчальними аудиторними заняттями. У цьому випадку ключовою стороною узгодження є відділ аспірантури Інституту, на який покладається погодження з профільною кафедрою науково-педагогічної практики часу проведення занять науково-педагогічної практики.

Зважаючи на те, що Інститутом не здійснюється профільної викладацької діяльності – то в цьому відношенні механізмом узгодження є перенесення аудиторних занять у межах навчального плану за кожною ОНП.

Конкретний зміст науково-педагогічної практики аспіранта визначає кафедра з урахуванням стажу й здобутого аспірантом досвіду роботи у ЗВО та безпосередніми завданнями кафедри.

Відповідальність за організацію практики аспіранта несе його науковий керівник у межах годин, передбачених за наукове керівництво. Академічне навантаження, яке виконує аспірант під час науково-педагогічної практики, зараховується викладачу, що викладає певний курс і контролює якість його викладання аспірантом (присутність викладача на заняттях обов'язкова).

Терміни проходження практики та її програма визначаються в індивідуальному плані аспіранта відповідно до ОНП, затверджуються науковим керівником та завідувачем кафедри, до якої прикріплений аспірант.

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗА ПРОВЕДЕННЯМ ПРАКТИКИ

Безпосередній контроль за педагогічною практикою аспіранта здійснюють його науковий керівник та лектор з дисципліни, за якою відбувається практика.

За підсумками проходження науково-педагогічної практики аспірант подає до відділу аспірантури і докторантури звіт за кожним видом робіт науково-педагогічної практики, підписаний завідувачем кафедри, науковим керівником або лектором з дисципліни, за якою відбувалася практика.

Оцінка за педагогічну практику виставляється науковим керівником та лектором з дисципліни, за якою відбувалася практика, і затверджується завідувачем кафедри.

Аспіранти подають до аспірантури звіт про проходження науково-педагогічної практики відповідно виконаної на кафедрі ЗВО навчальної, навчально-методичної роботи. Звіти мають бути підписані науковим керівником та завідувачем кафедри, на якій виконує навантаження аспірант. Оцінка виставляється за результатами контролю окремих занять, які проводить аспірант, за планом завідувача кафедри.

Кількість годин на всі види робіт, які виконує аспірант у часи науково-педагогічної практики, складає 120 годин (4 кредити ЄКТС). Кількість годин на кожний вид роботи повинно відповідати Положенню «Норми часу для планування і обліку роботи науково-педагогічних працівників», яке діє в ЗВО.

Аспіранти, які з поважних причин не змогли пройти педагогічну практику у запланований термін, повинні пройти її в інший час, визначений кафедрою.

За підсумками проходження науково-педагогічної практики аспірант готує звіт про проходження педагогічної практики. У звіті аспіранта про проходження науково-педагогічної практики мають бути відображені терміни і порядок проходження практики, ступінь виконання запланованих завдань

науково-педагогічної практики. Додатками до звіту про проходження науково-педагогічної практики можуть бути навчально-методичні розробки, які виконані аспірантом у ході науково-педагогічної практики, роботи студентів, які були зроблені під науковим керівництвом аспіранта тощо.

Науково-педагогічна практика вважається завершеною за умови виконання аспірантом всіх вимог цієї Програми та затвердження звіту про науково-педагогічної практики аспіранта.

Порядок розгляду звіту щодо проходження науково-педагогічної практики:

1. По закінченні всіх видів робіт з науково-педагогічної практики (методичних, організаційних, викладацьких), передбачених індивідуальним планом науково-педагогічної практики, аспірант зобов'язаний протягом п'яти днів підготувати звіт про проходження науково-педагогічної практики;

2. Оцінювання результатів науково-педагогічної практики здійснюється за такими критеріями: активність аспіранта у ході виконання науково-педагогічної практики, якість звіту та іншої звітної документації аспіранта;

3. Звіт затверджується: від Інституту – науковим керівником аспіранта, від ЗВО – завідувачем кафедри (або відповідальною особою за науково-педагогічної практики від кафедри).

Для здобувачів ступеня доктора філософії, які мають педагогічний стаж, або які здійснюють педагогічну діяльність на умовах суміщення в будь-якому закладі вищої освіти рішенням аспірантури Інституту Програма науково-педагогічної практики може бути зарахована без її проходження у ЗВО.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Результати науково-педагогічної практики аспіранта оцінюються комплексно, з урахуванням всієї сукупності показників, що відображають його готовність та здатність до самостійного здійснення освітнього процесу, навчання, розвитку і професійної підготовки до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

У результаті проходження науково-педагогічної практики аспірант має *знати та розуміти*:

- сутність, умови планування й організації освітнього процесу у ЗВО;
- вимоги до навчально-методичного забезпечення освітнього процесу;
- основні цілі модернізації вищої освіти України та сутність інноваційних технологій навчання у вищій освіті;
- сучасні підходи до проектування, моделювання і конструювання науково-педагогічної діяльності;
- закономірності, принципи, систему та нормативно-правову базу організації освітнього процесу у ЗВО;
- методики прийняття рішень та критерії оцінки якості забезпечення освітнього процесу з дисципліни;
- ефективні процедури оцінювання та способи обліку успішності

навчання студентів;

- етичні норми професійної викладацької діяльності та прийоми професійної викладацької риторики;
- правила внутрішнього розпорядку ЗВО;
- кодекс та принципи дотримання академічної доброчесності здобувачами та науково-педагогічними працівниками ЗВО;

уміти:

- застосовувати сучасні ефективні методи, засоби і технології навчання і викладання у педагогічній діяльності;
- впроваджувати наукові досягнення професійної галузі в освітній процес, структурувати результати сучасних наукових досліджень та інтегрувати їх до навчального контенту за дисципліною;
- застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для планування, організації та реалізації освітнього процесу у ЗВО;
- виявляти міждисциплінарні зв'язки у визначеній проблемі та використовувати відповідні знання, методи і технології для їх розв'язання на засадах міждисциплінарного підходу;
- застосовувати інструменти забезпечення якості вищої освіти у освітньому процесі;
- розробляти та запроваджувати програму навчальної дисципліни з використанням інструментів Європейського простору вищої освіти;
- розробляти та використовувати засоби діагностики результатів навчання;
- демонструвати методики професійного самовдосконалення науково- педагогічних працівників ЗВО;
- демонструвати культуру академічної доброчесності, культуру якості освіти.

У кінцевому підсумку в результаті проходження науково-педагогічної практики аспірант має набути навичок самостійного виконання науково-педагогічної діяльності за обраним ним напрямом підготовки.

Загальні компетентності (відповідно до ОНП):

ЗК2. Навички використання новітніх інформаційних і комунікаційних технологій..

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК10. Здатність міжособистісної взаємодії та спілкування іноземною мовою.

Фахові компетентності (відповідно до ОНП):

ФК 12. Здатність знаходити закономірності розвитку педагогічного процесу у вищій школі, формування освітніх систем у різних країнах світу

Програмні результати навчання (відповідно до ОНП):

ПРН 2. Грунтовні знання предметної області та розуміння професії.

ПРН 10. Уміння ініціювати, організувати та проводити комплексні дослідження в галузі наукової та новаційної діяльності, які призводять до отримання нових знань.

ПРН 17. Визначати методологічні принципи та методи економічного дослідження в залежності від об'єкту і предмету, використовуючи міждисциплінарні підходи.

ПРН 25. Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел; здійснювати публікацію джерел з дотриманням основних міжнародних та вітчизняних правил.

ПРН 29. Саморозвиватися і самовдосконалюватися, нести відповідальність за новизну наукових досліджень та прийняття експертних рішень.

ПРН 31. Цінувати та поважати різноманітність, мультикультурність, можливі гендерні та ніші проблеми.

Оцінювання результатів НПП аспіранта у відділі має відбуватися за рівнем набуття ним визначених вище знань та вмінь.

У межах раніше визначених знань та вмінь кафедрою можуть встановлюватися більш деталізовані показники оцінювання отриманих аспірантом результатів науково-педагогічної практики.

Результати науково-педагогічної практики аспіранта оцінюються за 100-бальною шкалою за підсумками захисту звіту. Мінімальна сума балів, що дозволяє зарахувати результати проходження науково-педагогічної практики аспіранта – 60 балів (за національною шкалою «задовільно»).

Розподіл балів за кожний вид робіт у загальній оцінці за науково-педагогічної практики аспіранта:

навчальна робота: до 50 балів; методична робота: до 30 балів; організаційна: до 10 балів;

підготовка та захист звіту: до 10 балів.

Для отримання позитивної оцінки аспірант має повністю виконати індивідуальний план науково-педагогічної практики, своєчасно оформити поточну і підсумкову документацію, подати її керівнику практики на рецензування, захистити звіт про проходження науково-педагогічної практики на засіданні кафедри. За підсумками звітування аспіранта та обговорення результатів проведеної ним науково-педагогічної практики на засіданні кафедри ухвалюється рішення щодо оцінювання та затвердження результатів (або повторного проходження).

Відомості про виконану аспірантом (погоджену завідувачем кафедри (відповідальним викладачем кафедри) науково-педагогічної практики з оцінкою заносяться до звіту аспіранта, звіту за результатами науково-педагогічної практики і надається до відділу аспірантури і докторантури.

Оцінка за проходження НПП враховується під час наступної атестації аспіранта.

Аспіранту, який не виконав Програму та / або індивідуальний план науково-педагогічної практики, отримав негативний висновок щодо її проходження, або незадовільну оцінку за результатами захисту звіту, надається право її повторного проходження та захисту у встановленому порядку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Класифікатор професій. URL:
<http://buhgalter911.com/res/spravochniki/klassifikprofessiy.aspx>.
2. Кодекс законів про працю України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
3. Про вищу освіту Закон України. URL:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами);
5. Національна рамка кваліфікацій України, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 (зі змінами);
6. Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України Наказ Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93>.
7. Про Методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах. Лист Міністерства освіти і науки України від 26.02.2010 № 1/9-119 : [Електронний ресурс]. URL:
http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/6810/.

Додаткова

8. Національний освітньо-науковий глосарій (2018 р.) URL:
https://lib.iitta.gov.ua/715512/1/Glosariy_Full_Fin.pdf
9. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд [Електронний ресурс]. URL:
http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf.
10. Tuning Educational Structures in Europe URL:
<http://www.unideusto.org/tuningeu/>.